

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

POLICY BRIEF

Kandidate ≠ Kandidaat

Wanneer genderongelijkheid vrouwelijke
verkiezingskandidaten belemmert

Studie naar seksisme tijdens de verkiezingsperiode
van juni 2024 in België

Auteurs

Audrey Vandeleene (ULB)
Elise Storme (UGent)
Clémence Deswert (ULB)
Bram Wauters (UGent)
Robin Devroe (UGent)

Met medewerking van

Emilie van Haute (ULB)
Hilde Coffé (University of Bath)
Emma Collet (ULB)
Lore Baeten (UGent)
Nina Dufourmont (UGent)
Leen Lingier (UGent)
Caroline Close (ULB)
Fanny Sbaraglia (Policy Lab ULB)
Justine Brunet (Policy Lab ULB)

Doelstellingen van het onderzoek

Begrijpen of, hoe en waarom verkiezingskandidaten doelwit zijn van seksisme, de gevolgen ervan begrijpen en manieren voorstellen om seksistisch gedrag tijdens verkiezingscampagnes te bestrijden.

Methode

De studie analyseerde 43.937 reacties op 2.922 berichten die op X, Facebook en Instagram werden geplaatst door 40 kandidaten voor de regionale, federale en Europese verkiezingen van 9 juni 2024. Voor elke reactie werd de toon, de aanwezigheid van seksisme en de kenmerken ervan bepaald. Er werd geanalyseerd welk type kandidaat en welk type bericht welk type reactie kreeg, en van wie.

Daarnaast werden 8 verkennende interviews gehouden met vrouwelijke politici en journalisten als bevoorrechte waarnemers van de politiek, en 17 semigestructureerde interviews met kandidaten na de verkiezingen, om hun ervaringen in kaart te brengen en inzicht te krijgen in de gevolgen van seksisme en de strategieën die hiertegen worden ontwikkeld.

Belangrijkste conclusies

1. **Seksisme uit zich in een aanzienlijk grotere agressiviteit op sociale netwerken** tegenover vrouwelijke kandidaten dan tegenover mannelijke kandidaten. Wanneer kandidaten tijdens de verkiezingscampagne berichten plaatsen op sociale netwerken, is bijna één op de twee reacties op deze berichten negatief (vooral op X, minder op Facebook en Instagram). Deze negatieve berichten komen vaker voor bij vrouwelijke dan bij mannelijke kandidaten. Vrouwelijke kandidaten ontvangen met name veel vaker negatieve reacties gericht op politici of de politiek in het algemeen dan mannelijke kandidaten. Ook al is de inhoud van deze negatieve berichten op sociale netwerken niet altijd expliciet seksistisch, de ontvangers zijn wel vaker vrouwen. Bovendien zijn de auteurs van negatieve en/of seksistische reacties op vrouwelijke kandidaten vaker mannen (68% mannen, 16% onbekend en 15% vrouwen).
2. **Seksisme komt ook tot uiting in verschillen in behandeling** tussen mannelijke en vrouwelijke kandidaten. Op sociale netwerken ontvangen vrouwelijke kandidaten meer seksistische reacties dan mannelijke kandidaten, vooral over fysieke kenmerken (31% van de seksistische reacties die vrouwelijke kandidaten ontvangen) of in de vorm van seksistische beledigingen (29%) of *mansplaining* (10%). Dergelijk gedrag blijft echter niet beperkt tot de online wereld. Een kandidate vertelde bijvoorbeeld: "Het zijn vieze blikken naar mijn jonge collega's of opmerkingen als 'ja, op haar zouden we wel stemmen'". Naast agressief en negatief gedrag melden vrouwelijke kandidaten dat ze minder kansen krijgen dan mannelijke kandidaten. In de media en binnen politieke partijen neemt seksisme de vorm aan van *mansplaining* en gaat het gepaard met het vastzetten van vrouwelijke kandidaten in genderspecifieke rollen en het gevoel niet als gelijken behandeld te worden.
3. **Seksisme wordt op zowel vijandige als welwillende manieren geuit.** Terwijl vijandig seksisme (d.w.z. expliciet seksisme) meer online wordt geuit (57% van de seksistische reacties op kandidaten) - en meer in reacties op berichten die over politieke inhoud gaan dan berichten over privéonderwerpen - is welwillend seksisme (meer subtiel seksisme) zowel online als offline aanwezig (23% van de seksistische

reacties op kandidaten op sociale netwerken). Opmerkingen zoals “Je ziet er goed uit” hebben een positieve intentie, maar verwijzen eerder naar het gender van de kandidate dan naar de inhoud van haar tussenkomst.

4. **Seksisme komt bovenop andere factoren die kandidaten discrimineren**, zowel binnen als buiten de sociale netwerken. Met name jongere vrouwelijke kandidaten of kandidaten uit minderheidsgroepen in de politiek - vooral wat betreft nationaliteit en etnische origine - zijn vaker het doelwit van aanvallen of worden vaker ongelijk behandeld. Zo is 63% van de reacties op publicaties van vrouwelijke kandidaten met een migratieachtergrond negatief, vergeleken met 31% voor vrouwen die geen migratieachtergrond hebben. “Deze mensen verwijzen ons altijd naar dit pseudo gebrek aan legitimiteit dat we zouden hebben omdat we ons als vrouw meer moeten bewijzen. Als vrouw van kleur moet je al helemaal onberispelijk zijn”.
5. **Seksisme leidt tot zelfcensuur bij vrouwelijke kandidaten**. Het beperkt zowel hun online als offline interacties met hun kiezers. Zoals een kandidate vertelde: “Het is precies hetzelfde als in het fysieke leven, wanneer we de vermijdingsstrategieën uitleggen die vrouwen hebben wanneer ze bepaalde straten nemen. Je kunt dat omzetten naar het online leven, met andere woorden, je ontwikkelt vermijdingsstrategieën: niet praten over bepaalde onderwerpen, geen reacties lezen, dit niet doen, dat niet doen”. Dit vermijdingsgedrag bestaat ook offline (over hoe je je kleedt, waar je over praat, waar je naartoe gaat en wanneer). Seksisme kan de politieke carrière van vrouwen verkorten, maar het kan ook persoonlijke gevolgen hebben voor hun mentaal welbevinden en privéleven. Deze schadelijke gevolgen van seksisme hebben indirect invloed op het politieke gewicht van vrouwen als groep.
6. Seksisme heeft ook belangrijke **indirecte gevolgen**, omdat het **de politieke ambitie** van potentiële vrouwelijke kandidaten **beperkt**. Vrouwelijke burgers die seksistisch gedrag ten opzichte van vrouwelijke kandidaten waarnemen, zien zichzelf niet doorstaan wat degenen die zij als hun rolmodel beschouwen doorstaan, waardoor het voor politieke partijen nog moeilijker wordt om nieuwe vrouwelijke kandidaten te werven.

Bestrijding van seksisme in verkiezingscampagnes

Als het seksistisch is, moeten mensen dat weten

Het identificeren van seksisme is bijzonder complex. Een definitie die het beperkt tot de vijandige of expliciete vormen kan ertoe leiden dat politici, de media of het grote publiek de alomtegenwoordigheid ervan over het hoofd zien. De studie benadrukt echter dat seksisme overall kan voorkomen, via meer impliciete vormen die verband houden met de systematisch verschillende behandeling van mannelijke en vrouwelijke kandidaten op sociale netwerken, binnen politieke partijen en in de media. **Het is noodzakelijk om seksisme te benoemen, zowel om dit soort gedrag te voorkomen als om kandidaten die er het doelwit van zijn te steunen.** Met het oog hierop stelt de studie voor om:

- Een campagne te voeren om mensen bewust te maken van de vormen die seksisme aanneemt, vooral de minder direct zichtbare vormen zoals de verschillende behandeling van mannen en vrouwen;

- Een toolbox te ontwikkelen die gemakkelijk online toegankelijk is, om bewustmakings- en coachingsessies te houden, zodat elke lokale partijafdeling, elke krantenredactie en elke politieke instelling het gemakkelijk kan begrijpen.

Partijen, media, openbare diensten – het is aan jullie!

Het onderzoek heeft aangetoond dat vrouwen in de politiek er vaak alleen voor staan als het gaat om het seksisme waarvan ze het doelwit zijn. Dit geldt vooral voor vrouwen die zich verkiesbaar stellen zonder huidig politiek mandaat, omdat kandidaat zijn niet hun werk is. Hierdoor hebben ze weinig mogelijkheden om via institutionele middelen actie te ondernemen. Hoewel de aanwezigheid van seksisme systemisch is, wordt het omgaan met de effecten ervan overgelaten aan individuen. De verantwoordelijkheid van politieke partijen, de openbare diensten die verkiezingen organiseren en de media is verwaterd. Omdat seksisme vaak eng wordt gedefinieerd (vijandigheid en aanvallen), hebben kandidaten alleen wettelijke instrumenten tot hun beschikking. Als seksisme echter gedefinieerd wordt als de systematische gedifferentieerde behandeling van kandidaten op basis van hun gender, dan hebben de systemische spelers de verantwoordelijkheid om dit fenomeen te voorkomen en te ondersteunen. **Het is daarom van cruciaal belang om politieke partijen, de openbare diensten die verkiezingen organiseren en de media bewust te maken van hun verantwoordelijkheden om zo een actief bewustzijn van de alomtegenwoordigheid van seksisme en de effecten ervan op kandidaten te bevorderen**, door middel van de volgende maatregelen:

- Politieke partijen zouden een mentorsysteem moeten ontwikkelen zodat nieuwe vrouwelijke kandidaten tijdens de campagne worden begeleid door een meer ervaren kandidate. De studie toont aan dat ervaring vrouwen helpt om een meer afstandelijke houding ten opzichte van seksisme aan te nemen en zelfs om strategieën te ontwikkelen om zichzelf minder tot doelwit te maken;
- Politieke partijen moeten een netwerk ontwikkelen voor vrouwelijke kandidaten die het doelwit zijn van seksisme om hen te helpen uit hun isolement te komen;
- De openbare diensten die verkiezingen organiseren, moeten informatiesessies voor kandidaten ontwikkelen zodat ze beter voorbereid zijn om op seksisme te reageren, vooral op sociale netwerken;
- Politieke partijen zouden een charter moeten ondertekenen met concrete acties om seksisme in de politiek te voorkomen en aan te pakken;
- Er moeten contactpersonen worden aangewezen binnen partijen, mediagroepen en politieke instellingen om slachtoffers op te vangen en hen te ondersteunen bij de individuele stappen die ze willen ondernemen (variërend van psychologische begeleiding tot het indienen van een klacht).

Monitor seksisme om erop te reageren!

De studie is één van de eerste die specifiek seksistische opmerkingen en praktijken tijdens verkiezingscampagnes in België monitort. Deze eerste studie maakt het mogelijk om een deel van het fenomeen te objectiveren. Ze blijft echter beperkt tot de verkiezingscampagne van mei-juni 2024. **Het is van vitaal belang om permanente kwantitatieve en kwalitatieve monitoringinstrumenten te ontwikkelen** om het fenomeen doorheen de tijd te kunnen

observeren, en het op die manier in al zijn complexiteit beter kunnen vatten en begrijpen. Het is daarom essentieel om:

- De prevalentie van seksisme doorheen de tijd (binnen en buiten de verkiezingscyclus) en context (verschillende machtsniveaus) te vergelijken;
- Onderzoeksdesigns die vergelijkbaar zijn met deze studie te repliceren, waarin kwantitatieve methoden (bijvoorbeeld door de inhoudsanalyse van sociale media uit te breiden naar traditionele media) en kwalitatieve methoden (bijvoorbeeld door focusgroepen of meer etnografische methoden te ontwikkelen) worden gecombineerd om te observeren hoe seksisme in verschillende dimensies tot uiting komt.

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

igvm-iefh.belgium.be

Victor Hortaplein 40
1060 Brussel
T +32 2 233 44 00
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be

.be